

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/216/2014
Identifikačné číslo spisu:	7212218781
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:7212218781.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu R., bývajúceho v S., zastúpeného JUDr. Jánom Garajom, advokátom, so sídlom v Prešove, Hlavná 137, proti žalovaným 1/ Mesto Košice, so sídlom v Košiciach, Trieda SNP č. 48/A, 2/ Košickému samosprávnemu kraju, so sídlom v Košiciach, Nám. Maratónu mieru I, 3/ Národnej diaľničnej spoločnosti, so sídlom v Bratislave, Mlynské Nivy č. 45, 4/ Slovenskej správy ciest, so sídlom v Bratislave, Miletičova č. 19 a 5/ Slovenskej republiky - Ministerstvu dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Nám. Slobody č. 6, o náhradu za zriadenie vecného bremena, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 42 C 153/2012, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 27. februára 2014 sp. zn. 4 Co 341/2013, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 27. februára 2014 sp. zn. 4 Co 341/2013 a uznesenie Okresného súdu Košice II z 1. augusta 2013 č. k. 42 C 153/2012-53 zrušuje a vec vracia Okresnému súde Košice II na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Košice II uznesením z 1. augusta 2013 č. k. 42 C 153/2012-53 odmietol podanie žalobcu zo dňa 28. júna 2012 doručené súdu dňa 29. júna 2012 na tom základe, že sa tento svojím návrhom domáhal rozhodnutia najskôr medzitýmnym rozsudkom o základe vecí určením, že mu zo strany žalovaných 1/ až 5/ za obdobie od 1. júla 2009 do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území patrilo právo na vydanie náhrady za vecné bremeno viaznuce na pozemkoch (parc. č. 214/6, 214/9, 3375/181, 4505/4, 4548/4, 4560/10, 4562/2 a 4563/3 zapísaných na LV č. XXXXX v kat. úz. X.) ako aj následne na základe výsledkov znaleckého dokazovania sa domáhal uloženia žalovaným povinnosti túto náhradu vydať. Žaloba neobsahovala petit vo veci samej, keď žalobca neuviedol, čoho sa domáha vo veci samej, nešpecifikoval, či ide o žalobu určovaciu alebo o žalobu na plnenie (v tom prípade nešpecifikoval plnenie). Preto uznesením zo dňa 16. apríla 2013 č. k. 42 C 153/2012-21 bol žalobca v súlade s § 43 ods. 1 veta prvá a druhá O.s.p. vyzvaný, aby v lehote 10 dní odstránil vady podania, a to aby uviedol, čoho sa domáha vo veci samej, t. j. uviedol, či ide o žalobu určovaciu alebo o žalobu na plnenie a pokiaľ ide o žalobu na plnenie, aby uviedol, akého plnenia zo strany žalovaných sa domáha. Žalobca napriek riadne doručenému uzneseniu obsahujúcemu výzvu na

odstránenie väd podania s poučením ako treba opravu vykonať a o ktoré skutočnosti bolo potrebné návrh na začatie konania doplniť svoj návrh podaním doručeným súdu dňa 2. mája 2013 síce doplnil, avšak vady svojho návrhu ním neodstránil, keďže neuviedol výšku finančnej náhrady, ktorej sa domáha. Preto s poukazom na § 43 ods. 2 O.s.p. podanie žalobcu odmietol, keď uzavrel, že sa jedná o také vady, pre ktoré nemôže súd v konaní pokračovať.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach uznesením z 27. februára 2014 sp. zn. 4 Co 341/2013-81 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Vychádzal z toho, že žalobný návrh musí byť okrem iného jasný a určitý a musí z neho vyplývať, čoho sa žalobca domáha. V občianskom súdnom konaní je súd viazaný návrhom na začatie konania, a preto nemôže žalobcovi priznať viac, než žiadal v žalobnom petite (§ 79 ods. 1 O.s.p.). Preto v prípade, ak sa žalobca domáha svojho nároku žalobou o splnenie povinnosti (§ 80 písm. b/ O.s.p.) a predmetom žaloby je peňažné plnenie, musí byť v žalobnom návrhu uvedená aj presná výška peňažnej sumy, ktorú žalobca požaduje. Ak tomu tak nie je, žaloba nespĺňa náležitosti požadované zákonom. Výškou peňažného plnenia požadovaného žalobcom v návrhu je súd v konaní viazaný. Žalobca nie je zbavený povinnosti podať riadny návrh ani v prípade, ak nemá podklady potrebné pre presné vyčíslenie ním požadovaného peňažného plnenia a ani v prípade, že výška peňažného plnenia závisí od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu. Nedostatok tejto podstatnej náležitosti žalobného návrhu bráni pokračovaniu v konaní. Pokiaľ preto neúplnosť žalobného návrhu o splnenie povinnosti majúcej základ v peňažnom plnení spočíva v tom, že žalobca neuvedie sumu zaplatenia ktorej sa domáha, treba to považovať za taký nedostatok, pre ktorý nemožno v konaní pokračovať. V takom prípade je povinnosťou súdu pokúsiť sa neúplnosť žalobného návrhu na začatie konania ako odstrániteľný nedostatok konania postupom podľa § 43 ods. 2 odstrániť. V prípade, že žalobca tento nedostatok neodstráni, nezostáva konajúcemu súdu iné, než podanie odmietnuť. V posudzovanej veci podania žalobcu označeného ako žaloba o náhradu za zriadenie vecného bremena vyplýva, že sa ním domáha „priznania jeho nároku a zaviazania žalovaných na náhradu za vecné bremeno“. Nakoľko v petite tohto žalobného návrhu neuviedol, čoho sa domáha vo veci samej, nešpecifikoval, či ide o žalobu určovaciu alebo žalobu na plnenie, súd prvého stupňa postupoval správne, ak žalobcu uznesením v súlade s § 43 ods. 1 O.s.p. vyzval, aby v lehote 10 dní odstránil vady podania, a po márnom uplynutí lehoty podanie žalobcu odmietol. Z týchto dôvodov odvolací súd napadnuté uznesenie ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal dovolanie žalobca z dôvodu podľa § 237 písm. f/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, pretože mu, ako účastníkovi konania bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom. Dôvodil, že je v rozpore s formálnou logikou práva, aby žalobca určil presnú výšku sumy ako hodnoty práva. Žalobca si uplatňuje svoj nárok odvodený zo základného ľudského práva a to ochrany vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR a § 1 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Obmedzenie vlastníckeho práva možno právne prípustným spôsobom pripustiť len v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme, na základe zákona a za náhradu. Keďže zákonodarcu v zákone č. 66/2009 Z.z. neupravil sanačný vzorec pre vlastníkov dotknutých pozemkov pod pozemnými komunikáciami, tak títo dotknutí vlastníci majú jediný spôsob v rámci právneho rámca a právneho systému Slovenskej republiky uplatniť si svoje nároky na všeobecných súdoch, tak aby im súdy priznali nárok za obmedzenie vlastníckeho práva ako náhradu za zriadené vecné bremeno, následne po priznaní takéhoto nároku ustálili jeho výšku a zaviazali obmedzovateľa vlastníckeho práva ku konkrétnej finančnej náhrade. Poukázal na to, že pokiaľ sa žalobca domáha náhrady za zriadené vecné bremeno, tak nemu neprináleží určovať jeho výšku, nakoľko výšku náhrady za vecné bremeno môže určiť len súdny znalec na základe § 1 ods. 1 vyhlášky č. 492/2004 Z.z., ktorá zároveň určuje spôsob ohodnotenia náhrady za vecné bremená v prílohe č. 3 pod písm. F/ Všeobecná hodnota závad. Preto nie je povinnosťou účastníkov konania, aby takúto výšku hodnoty závad určili. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Výklad a používanie § 43 ods. 1 a 2 O.s.p. musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. V danom prípade sa jedná o inú právnu vec, ktorá vyplýva z občianskoprávných vzťahov, pretože podľa zák. č. 66/2009 Z.z.

o náhrade za zriadené vecné bremeno ako náhrady za obmedzené vlastnícke právo nie je nikde uvedený a určený spôsob náhrady pre dotknutého vlastníka do skončenia pozemkových úprav v dotknutom katastrálnom území. Občiansky súdny poriadok priamo v § 136 pripúšťa možnosť, kedy je výška určiteľná s nepomernými ťažkosťami aj pre samotný súd, preto je v právnom štáte neprípustné, že ak O.s.p. pripúšťa možnosť zložitého zistenia a určenia výšky nároku, nemôže súd požadovať od účastníka konania, aby v danom prípade výšku určil samotný účastník. V priebehu vývoja rozhodovacej praxe súdov sa ustálil názor, že pri nárokoch za náhradu škody, nárokov na obmedzenie vlastníckeho práva sa rozhodne najskôr o základe veci samej, súd prizná alebo neprizná základný nárok, a až potom pokračuje v konaní a dokazovaní samotnej výšky nároku. Mal za to, že postup oboch súdov je natoľko závažný, že v konečnom dôsledku znemožnil žalobcovi realizáciu jeho procesných práv, ktoré mu zákon priznáva. Dodal, že žalobca sa domáha v tomto konaní náhrady za zriadené vecné bremeno ako náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva a žiada súd, aby rozhodol o jeho občianskoprávnom nároku, ustálil jeho výšku na základe znaleckého dokazovania a následne zaviazal žalovaných k náhrade za obmedzenie vlastníckeho práva, nútené strpenie vecného bremena podľa výšky ustálenej súdom. Rovnako tiež namietal aj nepresvedčivosť dôvodov v rozpore s garanciami článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, keď sa súdy nezaoberali najdôležitejšími argumentmi vznesenými účastníkmi konania. Poukázal tiež na rozhodnutia iných súdov v obdobných konaniach, kde tieto konali vo veci a vydali medzitýmne rozsudky o základe nároku.

Žalovaní 1/ až 4/ sa k dovolaniu nevyjadrili.

Žalovaný 5/ k podanému dovolaniu namietal, že v ňom na strane žalovaných nie je označený.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O. s. p.“), po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania, preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu prechádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 239 O.s.p.

Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 ods. 1 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd - ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom - z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.). Existenciu väd konania uvedených v ustanovení § 237 ods. 1 O.s.p. dovolateľ tvrdil, a to konkrétne vadu uvedenú pod písm. f/.

Podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie o odmietnutí podania (návrhu) z dôvodu, že má nedostatky, pre ktoré nemožno v konaní pokračovať, ak záver odvolacieho súdu o tejto otázke nie je správny.

Podľa § 42 ods. 3 O.s.p., prvej vety, pokiaľ zákon pre podanie určitého druhu nevyžaduje ďalšie náležitosti, musí byť z podania zjavné, ktorému súdu je určené, kto ho robí, akej veci sa týka a čo sleduje a musí byť podpísané a datované.

Podľa § 79 ods. 1 O.s.p., druhej vety, návrh má okrem všeobecných náležitostí (§ 42 ods. 3) obsahovať meno, priezvisko, prípadne aj dátum narodenia a telefonický kontakt, bydlisko účastníkov, prípadne ich zástupcov, údaj o štátnom občianstve, pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov, ktorých sa navrhovateľ dovoľáva, a musí byť z neho zrejmé, čoho sa navrhovateľ domáha.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že návrh musí spĺňať všeobecné náležitosti podľa § 42 ods. 3 O.s.p., ďalej náležitosti návrhu podľa § 79 ods. 1 O.s.p. Jednou z týchto náležitostí je aj riadne uvedený petit návrhu. Petit musí byť jasný, stručný, určitý, zrozumiteľný a vykonateľný.

V preskúmvanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že žalobca sa domáha v tomto konaní náhrady za zriadené vecné bremeno ako náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva a žiada súd, aby rozhodol o jeho občianskoprávnom nároku, ustálil jeho výšku na základe znaleckého dokazovania a následne zaviazal žalovaných k náhrade za obmedzenie vlastníckeho práva, nútené strpenie vecného bremena podľa výšky ustálenej súdom. Pokiaľ sa žalobca domáha náhrady za zriadené vecné bremeno, tak nemu neprináleží určovať jeho výšku, nakoľko výšku náhrady za vecné bremeno môže určiť len súdny znalec na základe § 1 ods. 1 vyhlášky č. 492/2004 Z.z., ktorá zároveň určuje spôsob ohodnotenia náhrady za vecné bremená v prílohe č. 3 pod písm. F/ Všeobecná hodnota závad, prípadne v kombinácii s prípustnou voľnou úvahou súdu. Podľa § 4 ods. 2 zák. č. 66/2009 Z.z. vlastníč pozemku pod stavbou je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území. V tomto zákone ale sa neuvádza náhrada za povinnosť vlastníka strpieť takéto vecné bremeno na svojom pozemku, pretože takéto povinnosť je v príkrom rozpore s článkom 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a o takejto náhrade nerozhoduje žiaden orgán, musí o nej rozhodnúť všeobecný súd. Preto nebolo povinnosťou účastníkov konania, aby takúto výšku hodnoty určili. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania išiel nad rámec zákona a nemá základný význam pre ochranu zákonnosti, nie je v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Výklad a používanie § 43 ods. 1 a 2 O.s.p. musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. V danom prípade sa jedná o právnu vec, ktorá vyplýva z občianskoprávnych vzťahov. Zákon č. 66/2009 Z.z. o náhrade za zriadené vecné bremeno ako náhrady za obmedzené vlastnícke právo neuvádza a neurčuje spôsob náhrady pre dotknutého vlastníka do skončenia pozemkových úprav v dotknutom katastrálnom území. Občiansky súdny poriadok priamo v § 136 pripúšťa možnosť, kedy je výška určiteľná s nepomernými ťažkosťami aj pre samotný súd. Z tohto dôvodu a okolností prípadu nemôže dosť dobre súd požadovať od účastníka konania, aby v danom prípade výšku určil samotný účastník, ak O.s.p. pripúšťa možnosť zložitého zistenia a určenia výšky nároku. Aj dovolací súd poukazuje na to, že v konaniach o nárokoch za náhradu škody, nárokoch na obmedzenie vlastníckeho práva súdy zvyčajne rozhodujú najskôr o základe veci samej, a až potom pokračujú v konaní a dokazovaní samotnej výšky nároku.

Za týchto vyššie uvedených okolností odmietnutie návrhu žalobcu podľa názoru dovolacieho súdu nebolo správne. Súdy v základnom konaní posudzovali petit budúcej žaloby vo veci samej príliš formalisticky. Pri tomto posudzovaní totiž nezohľadnili obsah návrhu, z ktorého bolo zrejmé, o čo žalobcovi ide a čoho sa chce domôcť. Z obsahu žaloby bolo možné nad všetky pochybnosti vyvodiť, čoho a na akom právnom základe sa žalobca domáha. Petit žaloby v spojení s jeho obsahom tak spĺňal nielen všeobecné požiadavky týkajúce sa toho, čo ním žalobca sleduje (§ 42 O.s.p.), resp. čoho sa domáha, ale spĺňal aj požiadavku na ostatné požiadavky (§ 79 O.s.p.).

Nesprávnym odmietnutím žaloby bola takto žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Tým bolo konanie pred oboma súdmi postihnuté vadou, ktorá vo svojich dôsledkoch sa rovná odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*). Dovolací súd preto uznesenie odvolacieho súdu, ako aj rovnakou vadou postihnuté uznesenie súdu prvého stupňa, zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 3 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.